

๕.๑ การพิมพ์หนังสือแปล

การพิมพ์ช่วยให้การผลิตหนังสือขยายตัวอย่างรวดเร็ว จากการสำรวจขององค์การศึกษาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติในด้านการผลิตหนังสือของประเทศต่าง ๆ ในทวีปเอเชียเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๗ ปรากฏว่า นอกจากประเทศญี่ปุ่นแล้ว ประเทศอินเดียผลิตหนังสือมากที่สุด คือผลิตได้ ๑๓,๑๒๘ รายการ ประเทศไทยผลิตมากเป็นอันดับที่ ๒ จำนวน ๔,๘๘๓ รายการ ประเทศจีนคณะชาติผลิตได้มากเป็นอันดับที่ ๓ จำนวน ๓,๐๕๕ รายการ ประเทศเกาหลีใต้ผลิตได้เป็นอันดับที่ ๔ จำนวน ๒,๔๕๗ รายการ และประเทศอินโดนีเซียเป็นอันดับที่ ๕ ผลิตได้ ๒,๐๗๓ รายการ^๑

การผลิตหนังสือเป็นภาษาประจำชาติในชาติเล็ก ๆ มีจำนวนน้อย เพราะประชาชนประเทศเหล่านั้นบางประเทศเข้าใจภาษาอังกฤษ ฝรั่งเศส และสเปน จะสามารถอ่านหนังสือที่ผลิตจากตลาดหนังสือโลก เช่น สหรัฐอเมริกา อังกฤษ และฝรั่งเศสได้ ประเทศเหล่านี้ในทวีปเอเชียได้แก่ ฟิลิปปินส์ สหพันธมาเลเซีย ซึ่งสั่งซื้อหนังสือจากต่างประเทศมาก หนังสือและตำราในประเทศฟิลิปปินส์ส่วนมากใช้เป็นภาษาอังกฤษ

ลีโอ เอ็น. อัลเบิร์ต และคนอื่น (Leo N. Albert and Others) ได้สำรวจการผลิตและความต้องการหนังสือในประเทศฟิลิปปินส์ ใน พ.ศ. ๒๕๐๗ ปรากฏว่าประเทศนี้สั่งซื้อหนังสือสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจากต่างประเทศ ๒๕๖,๖๐๐ ฉบับ ร้อยละ ๕๖

^๑Unesco. Book Development in Asia: a Report on the Production and Distribution of Books in the Region. (Paris: Unesco, 1967), p. 5.

^๒Ibid., p. 6.

สั่งซื้อหนังสือที่ผลิตจากสหรัฐอเมริกา ซึ่งสั่งซื้อจากสหรัฐอเมริกาโดยตรง และจากสำนักพิมพ์
หนังสือสหรัฐอเมริกาที่ราคาต่ำในเอเชีย (Low cost Asian Editions of the U.S.
Books) ซึ่งจัดพิมพ์ในประเทศญี่ปุ่น^๑ หนังสือที่สั่งซื้อจากสหรัฐอเมริกาเพื่อการศึกษาที่มีคั้ง
แสดงไว้ในตารางที่ ๓๖

การสั่งซื้อหนังสือจากต่างประเทศเพื่อการศึกษาได้รับยกเว้นภาษี แต่มีไว้เป็นการ
สั่งซื้อตามโครงการสั่งซื้อแบบ Unesco Book Coupons^๒ * ประเทศฟิลิปปินส์ผลิตหนังสือน้อย
ใน พ.ศ. ๒๕๐๗ ปรากฏว่าผลิตน้อยที่สุดในเอเชีย เพียง ๘๐๓ รายการเท่านั้น และเป็น
หนังสือที่เขียนใหม่เพียง ๔๓๓ รายการ ส่วน ๓๖๕ รายการเป็นเรื่องที่พิมพ์ซ้ำ^๓

ถ้าเปรียบเทียบการผลิตในประเทศเกาหลีใต้กับฟิลิปปินส์ซึ่งมีจำนวนพลเมืองเท่า ๆ
กัน ปรากฏว่าเกาหลีใต้ผลิต ๒,๕๕๗ รายการ และส่วนมากเป็นเรื่องใหม่แทบทั้งสิ้น แม้แต่
ประเทศเวียดนามใต้ซึ่งมีพลเมืองเพียงครึ่งหนึ่งของประเทศฟิลิปปินส์ก็ผลิตหนังสือ ๑,๕๕๖
รายการเป็นจำนวนเกือบ ๒ เท่าของจำนวนที่ผลิตในประเทศฟิลิปปินส์

คานการแปล ประเทศฟิลิปปินส์มีความจำเป็นน้อยมาก เพราะประชาชนใช้ภาษา
อังกฤษเป็นพื้น จึงใช้หนังสือที่ผลิตในสหรัฐอเมริกาเป็นส่วนมาก ประเทศเอเชียบางประเทศ

^๑ Leo N. Albert and Others. Developmental Book Activities and Needs in the Philippines. (New York: Wolf Management Service, 1966), p. 1.

^๒ Ibid., p. 2.

* Unesco Book Coupons เป็นเอกสารที่ประเทศสมาชิกตกลงใช้ในการสั่งซื้อ
อุปกรณ์การศึกษาซึ่งเป็นสิ่งตีพิมพ์ ภาพยนตร์ และอุปกรณ์ทางวิทยาศาสตร์ ฯลฯ สิ่งตีพิมพ์
ประกอบด้วยหนังสือ วารสาร ภาพถ่าย ไมโครฟิล์ม แผ่นฉิ่ง แผ่นที่ ฟิล์มสตริป และ
ภาพยนตร์ คู่มือมีมูลค่า \$๑ ถึง \$๑,๐๐๐ และใช้ภายใน ๖ เดือน

^๓ Loc. cit.

ตารางที่ ๓๖

จำนวนหนังสือที่ประเทศฟิลิปปินส์สั่งซื้อจากต่างประเทศ

ระดับการศึกษา	สั่งจากประเทศ	จำนวนทั้งหมด
วิทยาลัย	สหรัฐอเมริกา	๑๓๐,๐๐๐
โรงเรียน	สหรัฐอเมริกา ๕๕%	๑๒๔,๕๐๐
ห้องสมุดทั่วไป	สหรัฐอเมริกา ๗๐%	๕๕๓,๐๐๐

ที่มา

Leo N. Albert and Others. Developmental Book Activities and Needs in the Philippines. (New York: Wolf Management Services, 1966), p. 1.

ได้เริ่มหันกลับมาใช้ภาษาประจำชาติคนใดแกวีนเคียและสหพันธ์มาเดเซีย ประเทศญี่ปุ่นเป็นประเทศในทวีปเอเชียประเทศเดียวที่แปลหนังสือภาษาต่างประเทศมากที่สุดเทียบกับอารยประเทศในยุโรป ซึ่งมีประเทศสหภาพโซเวียตและเยอรมันนี้ ผลิตภัณฑ์สื่อแปลมากกว่าประเทศอื่น ๆ ในระยะ ๑๐ ปีมานี้ ผลการผลิตภัณฑ์สื่อแปลใน พ.ศ. ๒๕๑๒ จากทั่วโลก ๓๘,๑๗๒ รายการ ประเทศสหภาพโซเวียตประเทศเดียวผลิตได้ ๓,๘๘๖ รายการ หรือประมาณหนึ่งในสิบของการผลิตภัณฑ์สื่อแปลทั่วโลก ประเทศที่พิมพ์หนังสือแปลรองลงมาได้แก่ประเทศเยอรมันมี สเปน อิตาลี ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส สวีเดน เนเธอร์แลนด์ และเชโกสโลวาเกีย^๒ ประเทศญี่ปุ่นมีความก้าวหน้าในด้านการแปลอย่างรวดเร็ว เพราะได้ฟื้นฟูการแปลและดำเนินการเป็นโครงการแปลระดับชาติมาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๙๐^๓ นอกจากนี้องค์การธุรกิจและอุตสาหกรรมในประเทศญี่ปุ่น ก็แปลเรื่องทางสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมาก ก่อให้เกิดการแข่งขันด้านการแปล และในที่สุดก็แข่งขันการผลิตหนังสือแปล ทำให้การแปลในประเทศญี่ปุ่นเจริญทัดเทียมกับประเทศในยุโรปที่มีความเจริญทางอุตสาหกรรมและพาณิชย์กรรม

๕.๒ การพิมพ์หนังสือแปลในประเทศไทย

การพิมพ์หนังสือในประเทศไทยนับตั้งแต่แรกเริ่มแล้วปรากฏว่า ผู้พิมพ์และผู้จำหน่ายเป็นบุคคลคนเดียวกัน และบางครั้งผู้พิมพ์จำหน่ายเป็นผู้เขียนเอง พิมพ์เอง และจำหน่ายเอง การดำเนินการพิมพ์หนังสือในปัจจุบันก็มีแนวโน้มมาจากสมัยแรก ๆ ผู้พิมพ์ก็คือผู้จำหน่าย

^๑Unesco. Index Translationum. Vol. 22 (Paris: 1971), p. 901.

^๒Ibid., pp. 900-901.

^๓William Montgomery McGovern. Modern Japan. (New York: Charles Scribner's Son, 1920), p. 45.

ตัวอย่าง เช่น สำนักพิมพ์ก้าวหน้าและไทยวัฒนาพานิช เป็นต้น

ในด้านการพิมพ์หนังสือแปลก็ดำเนินการ เช่นเดียวกับผู้พิมพ์หนังสือประเภทอื่น คือ ผู้พิมพ์ก็จะเป็นผู้จำหน่ายเอง หนังสือแปลที่ปรากฏปีที่พิมพ์ตั้งแต่สมัยแรกเริ่มถึงปัจจุบัน จากการสำรวจ ๑,๒๖๕ รายการ ปรากฏว่าพิมพ์ในปี พ.ศ. ต่าง ๆ ส่วนมากแล้วเริ่มตั้งแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็นต้นมา ผู้วิจัยได้แสดงจำนวนและแยกประเภทอย่างกว้าง ๆ ในแผนภูมิที่ ๔

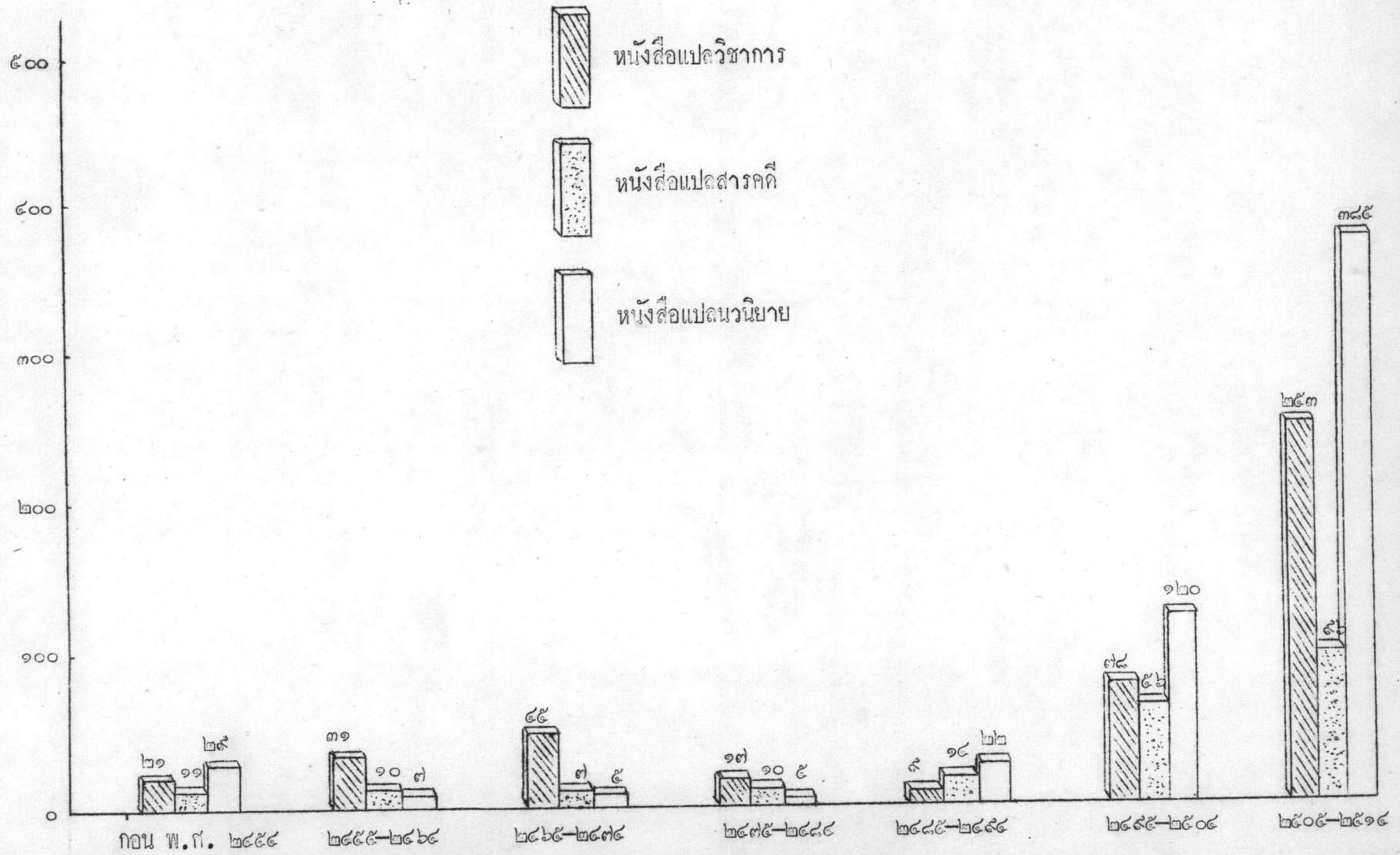
ตามแผนภูมิที่ ๔ จำนวนหนังสือที่พิมพ์ก่อน พ.ศ. ๒๔๕๔ ที่ปรากฏปีที่พิมพ์และจากหลักฐานที่พบ ปรากฏว่าเป็นหนังสือแปลทางศาสนาและวิชาการสาขาอื่น ๆ ๒๑ รายการ มีสารคดี ๑๑ รายการ และนวนิยายอิงประวัติศาสตร์และพงศาวดารจีน ๒๗ รายการ อีก ๒ รายการเป็นนวนิยายตะวันตก ซึ่งเป็นเรื่องแรก ๆ ที่จัดพิมพ์ และเป็นที่ยอมรับของผู้อ่านในสมัยนั้นมาก โดยเฉพาะเรื่อง "ความพยายาม" ของ "แม่วัน" การแบ่งประเภทอย่างกว้าง ๆ นี้ดูโดยตามประเภทหนังสือในปัจจุบัน

หนังสือแปลในปัจจุบันและหนังสือแปลที่จัดพิมพ์ในระยะ ๑๐ ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. ๒๕๐๕ ถึง พ.ศ. ๒๕๑๔) ปรากฏว่าหนังสือแปลนวนิยายมีจำนวนสูงสุด ๓๘๕ รายการ รวมทั้งเรื่องแปลใหม่และเรื่องพิมพ์ซ้ำ (Reprints) หนังสือวิชาการ ๒๕๓ รายการ ในจำนวนนี้ส่วนมากเป็นหนังสือด้านศาสนาซึ่งมีการพิมพ์ซ้ำและจัดพิมพ์ในงานอนุสรณ์งานศพ เป็นต้น ส่วนสารคดีมี ๘๖ รายการ

ระยะที่พิมพ์หนังสือแปลน้อยที่สุดคือระยะของสงครามโลกครั้งที่ ๒ เนื่องจากการขาดแคลนกระดาษ สมัยนั้นการผลิตเยื่อกระดาษและกระดาษเป็นผลิตผลจากต่างประเทศทั้งสิ้น เมื่อสงครามโลกระเบิดขึ้น โรงงานอุตสาหกรรมเหล่านี้ก็ได้รับผลกระทบกระเทือนทั้งการหาวัตถุดิบและจะต้องเข้าไปประณินรัฐอาชุรแทน กระดาษจึงเป็นสิ่งที่หายากในระบายนั้น จึงปรากฏว่า ระหว่าง พ.ศ. ๒๔๘๔ ถึง พ.ศ. ๒๔๘๘ หนังสือแปลจัดพิมพ์เพียง ๔ รายการ หรือร้อยละ ๐.๓๓ ของการผลิตหนังสือแปลทั้งหมด (ตารางที่ ๔๑)

แผนภูมิที่ ๔

จำนวนรายการหนังสือแปลแยกประเภทและปีพิมพ์

๕.๓ การพิมพ์ในสมัยศรีอยุธยา

การพิมพ์หนังสือแปลในประเทศไทยมีกำเนิดพร้อมกับการพิมพ์หนังสือประเภทอื่น ถ้าหากจะคิดว่าการถ่ายถอดตัวอักษร (Transliteration) ไทยเป็นอักษรโรมันว่าเป็น การแปลอย่างหนึ่งแล้ว การพิมพ์หนังสือแปลก็จัดได้ว่ามีมาแต่ครั้งสมเด็จพระนารายณ์มหาราช พระองค์ทรงอุปถัมภ์มหาดหลวงฝรั่งเศส ทรงอนุญาตให้ตั้งโรงเรียนสอนหนังสือที่ตำบลเกาะ มหาพรหมอันเห็นอยู่กรุงเทพฯ และทรงแต่งตั้งให้สังฆราชหลุยส์ ดาโน (Mgr. Louis Laneau) เป็นผู้ดำเนินการสอน ปรากฏว่าสังฆราชหลุยส์ ดาโน ได้จัดพิมพ์หนังสือภาษาไทยขึ้นโดยวิธี ถ่ายถอดตัวอักษรไทยเป็นอักษรโรมันหลายรายการ คือหนังสือสอนศาสนาจำนวนหนึ่ง คำราชาภาษาไทย ๑ รายการ และพจนานุกรมไทย ๑ รายการ แต่หนังสือเหล่านี้ปรากฏ ทำลายในสมัยศรีอยุธยาตนเอง^๑ ดังปรากฏว่าในรัชสมัยพระเพทราชา รับสั่งให้เผาตำรา^๒ และเมื่อเสียกรุงครั้งที่ ๒ พม่าก็เผากรุงศรีอยุธยา จึงเข้าใจว่าตำรับตำราและหนังสือต่าง ๆ จะได้สูญเสียไปในเหตุการณ์ทั้งสองครั้งนี้เป็นจำนวนมิใช่น้อย

^๑ P. Petithuguenin, "L'Imprimerie au Siam," Journal of Siam Society, VIII (part III, 1911), (i).

^๒ ฟ. ฮันเดร์, "ประวัติการพิมพ์หนังสือในประเทศไทย," คุณกรศึกษา, พิมพ์ครั้งที่ ๔. (พระนคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๑๒), หน้า ๓๗.

๕.๘ การพิมพ์สมัยรัตนโกสินทร์

การพิมพ์หนังสือแปลในสมัยรัตนโกสินทร์ ปรากฏว่ามีการพิมพ์หนังสือของคณะบาทหลวงนิกายโรมันคาทอลิกเป็นครั้งแรกในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ภายใต้งค์ตั้งโรงพิมพ์ใหม่ที่กรุงเทพฯ หลังจากโรงพิมพ์เก่าที่กรุงศรีอยุธยาถูกทำลายไป หลังจากรัชสมัยสมเด็จพระเพทราชา การจัดพิมพ์หนังสือแปลเพื่อเผยแพร่ความรู้ทางคริสตศาสนาได้เริ่มต้นเมื่อ พ.ศ. ๒๓๓๗^๑ โดยใช้พิมพ์เป็นตัวอักษรโรมันตามเสียงในภาษาไทย อันเป็นการแปลแบบถอดถอดตัวอักษร เช่นเดียวกับสมัยศรีอยุธยา การจัดพิมพ์เผยแพร่ในสมัยนี้คำเนิการได้มากกว่าสมัยศรีอยุธยา แต่จำนวนที่จัดพิมพ์มีมากเท่าใดไม่ปรากฏหลักฐานให้ทราบในปัจจุบัน

การจัดพิมพ์ก็มีริบเบิดแปลของคณะบาทหลวงนิกายอื่น ๆ ก็ได้คำเนิในเวลาต่อมา และเพิ่มปริมาณการจัดพิมพ์มากขึ้น ตลอดจนคำเนิกิจการเรื่อยมาจนปัจจุบันนี้ หนังสือแปลทางพระพุทธศาสนานั้น แม้จะไ้แปลมาช้านานแล้ว แต่การจัดพิมพ์นั้นปรากฏเป็นหลักฐานครั้งแรกในคอนศน์รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว หนังสือแปลที่จัดพิมพ์ในสมัยรัตนโกสินทร์คอนศน์นี้ที่รู้จักกันแพร่หลายคือเรื่อง "สามก๊ก" เพราะปรากฏใน "ตำนานเรื่องสามก๊ก" ของสมเด็จพระยาคำรงราชานุภาพ^๒ ว่าเป็นหนังสือพงศาวดารจีนที่แปลเป็นไทยเรื่องแรก ซึ่งจัดพิมพ์ที่โรงพิมพ์หมอมรค์เดเมือ พ.ศ. ๒๔๐๘^๒ ส่วนเรื่องแปลเรื่องอื่น ๆ ปรากฏว่าเริ่มพิมพ์ในสมัยต่อมา

^๑ Loc. cit.

^๒ สมเด็จพระยาคำรงราชานุภาพ. ตำนานเรื่องสามก๊ก. หน้า ๑๓.

๕.๕ การพิมพ์สมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พ.ศ. ๒๔๓๕

การพิมพ์ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้เจริญก้าวหน้ามาเป็นลำดับ มีโรงพิมพ์และหนังสือพิมพ์มากขึ้น หนังสือที่แต่งและแปลในรัชกาลก่อน ๆ หรือหนังสือที่ขึ้นมายู่อิไว้ในหลวงเป็นฉบับหลวงฉบับต่าง ๆ ได้นำมาพิมพ์เผยแพร่มากขึ้น เรื่องแปลที่จัดพิมพ์ในรัชสมัยรัชกาลที่ ๕ มีประมาณ ๒๐ เรื่อง ดังรายละเอียดในตารางที่ ๓๗

ตารางที่ ๓๗

รายชื่อหนังสือแปลที่พิมพ์ในสมัยรัชกาลที่ ๕

ชื่อเรื่อง	ผู้แปล	โรงพิมพ์	พ.ศ.
หงอไก่	สมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ ให้แปล	หลวง	๒๔๑๑
ขวยจ๊ก	จีนโตกับจีนแสนหมั่น	หลวง	๒๔๑๒
เลียดก๊ก	กรมหมื่นนเรศวรโยธีและผู้อื่น	หมอบรัดเด	๒๔๑๓
น้ำซ่อง	สมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ ให้แปล	หลวง	๒๔๑๔
เมงเจี้ยว	สมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ ให้แปล	หลวง	๒๔๑๔
ไซจิ้น	หลวงพิชัยวาริ	หมอบรัดเด	๒๔๑๖
ไซฮัน	กรมพระราชวังหลัง	หมอบรัดเด	๒๔๑๗
ห้องดิน	ไม่ปรากฏนามผู้แปล	หมอบรัดเด	๒๔๑๘
ตั้งฮัน	ไม่ปรากฏนามผู้แปล	หมอบรัดเด	๒๔๑๘
การสงครามฝรั่งเศส	หมอจินตเด	หมอมราชวงศ์ เนตร	๒๔๒๐
ตั้งจิ้น	หลวงพิชัยวาริ	หมอบรัดเด	๒๔๒๐
ชุกกั๋ง	จีนเข้กับกับจีนแพง	หมอสมิท	๒๔๒๑
โหวงโหวงเพงไซ	จีนโต	หมอบรัดเด	๒๔๒๑
เนียบทำอิดริ้ว	ไม่ปรากฏนามผู้แปล	หมอบรัดเด	๒๔๒๑
เมงมวกเซงขาด	หลวงพิชัยวาริ	หมอบรัดเด	๒๔๒๑
ซ่องกั๋ง	สมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ ให้แปล	หมอบรัดเด	๒๔๒๒
เองเลียดก๊วน	สมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ ให้แปล	หมอบรัดเด	๒๔๒๒
ฉิวกั๋งหน้า	ไม่ปรากฏนามผู้แปล	หมอบรัดเด	๒๔๒๒

ตารางที่ ๓๗ (ต่อ)

ชื่อเรื่อง	ผู้แปล	โรงพิมพ์	พ.ศ.
นำปากของ	จีนบัณฑิต	หลวง	๒๔๒๓
บวนสวยเตลา	จีนโต	หมอบรัดเล	๒๔๒๓
เสาบัก	ไม่ปรากฏนามผู้แปล	หมอบรัดเล	๒๔๒๔
พงศาวดารอเมริกัน	ไม่ปรากฏนามผู้แปล	แมคฟาแลนด์	๒๔๒๖
โหงวไฮ้วเพงหน้า	จีนโต	หมอบรัดเล	๒๔๒๙
พงศาวดารฝรั่งเศส— แผ่นดินโนโปเลียน	แคน บีช บรัดเล (บุตร)	หมอบรัดเล	๒๔๓๐
ไต่ถ้องเผ่า	หลวงพิชัยวารี	หมอบรัดเล	๒๔๓๖
พงศาวดารอังกฤษย่อ	น.ป. [กรมพระนราธิป ประพันธ์พงศ์]	อาทรบรรทัดี	๒๔๓๖
พระราชพงศาวดาร— อังกฤษโดยพิศดาร	หลวงรัตนชัยปที (แปล)	วิชาการ	๒๔๓๖
วินัยปิฎกมหาวรรค เล่ม ๑	กรมหมื่นวชิรญาณวโรรสทรงชำระ	มหามกุฏราชวิทยาลัย	๒๔๓๖
หลงใหลไต่ปดัม	กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์	อาทรบรรทัดี	๒๔๓๖
พงศาวดารญี่ปุ่น	ยูปีเตอร์ [ละม่อม สี่ชูเรื่อง]	จีนโนสยามวารศัพท์	๒๔๓๙
นิทราชาคริต	พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ	หลวง	๒๔๔๐
เปาแดงกุกงอัน	นายหยอง	บำรุงบุญถกิจ	๒๔๔๑
พงศาวดารมอญ พม่า	ขุนสุนทรโวหาร	มหามกุฏราชวิทยาลัย	๒๔๔๒
เขี้ยวอั้งเผ่า	หลวงพิชัยวารี	อุดมกิจ เจริญพิมพ์	๒๔๔๕
บริสสตาวนาฮีโตปเทศ	เจ้าพระยามภาสกรวงษ์	บำรุงบุญถกิจ	๒๔๔๕

ตารางที่ ๓๗ (ต่อ)

ชื่อเรื่อง	ผู้แปล	โรงพิมพ์	พ.ศ.
ชินกาลมาลินี	พระยาพจนานิพนธ์	โสภณพิพรรฒธนากร	๒๔๕๒
พงศาวดารโรมัน ตอนเรียบเรียง	นายเทียนม	บำรุงบุญดกิจ	๒๔๕๒
มหิสดชากก	ไม่ปรากฏนามผู้แปล	ม.ป.ท.	๒๔๕๒
ลลิตวิสูตร	พระยาปริยัติธรรมธาดา	สามัคคี	๒๔๕๒
ธัมมทนต์ปลาย	ไม่ปรากฏนามผู้แปล	ไทย	๒๔๕๒
ปัญจกนิมาศ	ไม่ปรากฏนามผู้แปล	ม.ป.ท.	๒๔๕๓
สารัตถสังกหะ แปลร้อย	พระมหาวิชาธรรม (เรื่อง) ทรราช	ไทย	๒๔๕๓
ความพยายาม	แม้ว้น [พระยาสุรินทรราชา]	ม.ป.ท.	ม.ป.ป.
รักนักก่นาย	ไม่ปรากฏนามผู้แปล	ม.ป.ท.	ม.ป.ป.

จากตารางที่ ๓๗ หนังสือแปลที่ปรากฏชื่อโรงพิมพ์มี ๔๔ รายการ ส่วนอีก ๑๖ รายการไม่ปรากฏชื่อโรงพิมพ์ โรงพิมพ์ที่จัดพิมพ์หนังสือแปลในรัชกาลที่ ๕ มีรายชื่อดังปรากฏในตารางที่ ๓๘

ตามตารางที่ ๓๘ จะเห็นได้ว่าการพิมพ์หนังสือแปลสมัยรัชกาลที่ ๕ พิมพ์โรงพิมพ์หมอบรัดเลมากที่สุดจำนวน ๑๕ รายการ โรงพิมพ์หลวง ๒ รายการ และไม่ปรากฏโรงพิมพ์ ๑๒ รายการ

ตารางที่ ๓๘

โรงพิมพ์ที่พิมพ์หนังสือแปลในสมัยรัชกาลที่ ๕

ลำดับที่	ชื่อโรงพิมพ์	รายการ
๑	หมอบรัดเล	๑๕
๒	หลวง (อักษรพิมพ์การ)	๖
๓	หมอมราชวงศ์เนตร	๑
๔	หมอสมีท (บางคอแหลม)	๒
๕	แมคฟาแลนด์	๑
๖	อาหารบราครี	๒
๗	จีนโนสยามวารศัพท์	๑
๘	วิชาการ	๑
๙	มหามกุฏราชวิทยาลัย	๒
๑๐	บำรุงบุญถกิจ	๓
๑๑	วัชรินทร์	๑
๑๒	อุดมกิจเจริญพิมพ์	๑
๑๓	ศิริเจริญ	๑
๑๔	โสภณพิพรรฒธนากร	๒
๑๕	กองดุไทย	๑
๑๖	พฤติมาศ	๑
๑๗	สามัคคี	๑
๑๘	ไทย	๒
๑๙	ไม่ปรากฏสถานที่พิมพ์ [ม.ป.ท.]	๑๖

นอกจากนี้ในสมัยรัชกาลนี้มีหนังสือพิมพ์หลายฉบับ นายกำธร สติรกุล กล่าวในเรื่อง "การเป็นมาของการพิมพ์และงานแสดงการพิมพ์ในเมืองไทย" ว่า

ในสมัยรัชกาลที่ ๕ ใ้มีหนังสือพิมพ์หลายฉบับ และมีโรงพิมพ์มากโรงขึ้น ทั้งไทย จีน และอังกฤษ แต่ปริมาณหนังสือพิมพ์ก็เป็นจำนวนเดิมหนึ่งอย่างสูง ๑,๕๐๐-๑,๗๐๐ ฉบับ

จากข้อความนี้ เรื่องแปลที่เป็นเรื่องสั้นหรือการแปลเป็นตอนจบที่พิมพ์ลงในหนังสือพิมพ์ย่อมมีในสมัยนั้น นอกเหนือไปจากการพิมพ์เรื่องแปลเป็นเล่ม ๆ หนังสือพิมพ์รายวันที่มีเรื่องแปลออกในสมัยนั้นและคำเป็นการสืบเนื่องต่อมาในรัชกาลที่ ๖ ดังรายละเอียดในตารางที่ ๓๕

ตามตารางที่ ๓๕ จะเห็นว่ามีการแปลมีมากในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว นอกจากนี้การแปลและการพิมพ์เจริญมากขึ้น มีโรงพิมพ์ที่จัดพิมพ์นวนิยายและสารคดีต่าง ๆ อันสืบเนื่องมาจากรัชกาลก่อน ดังรายการในตารางที่ ๔๐

โรงพิมพ์เหล่านี้ผลิตหนังสือมีคุณภาพดี การพิมพ์และการเย็บเล่มประณีตมาก หนังสือพระราชนิพนธ์และพระราชนิพนธ์แปลของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว จัดพิมพ์เย็บเล่มเกินทองประณีต เจ้าของโรงพิมพ์ในสมัยนั้นแข่งขันกันในด้านคุณภาพ ลักษณะการพิมพ์จึงต่างกับสมัยปัจจุบันมาก ผู้พิมพ์มุ่งที่จะผลิตเพื่อผู้อ่านซึ่งมีความรู้และนักสะสมหนังสือและตำรา การเย็บเล่มจึงต้องจัดทำอย่างประณีตและงดงามแข่งขันกันมาก โรงพิมพ์ที่นิยมกันในสมัยนั้น ได้แก่ โรงพิมพ์ไท โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร เป็นต้น แม้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวโปรดเกล้าฯ ให้พิมพ์เป็นกรณีพิเศษนอกจากโรงพิมพ์หลวง ซึ่งมีหนังสือพระราชนิพนธ์บางเล่มปรากฏชื่อโรงพิมพ์นั้น ๆ อยู่

กำธร สติรกุล. "การเป็นมาของการพิมพ์และงานแสดงการพิมพ์ในเมืองไทย," อนุสรณ์งานแสดงการพิมพ์แห่งประเทศไทยครั้งที่ ๑. วันที่ ๓-๑๐ มิถุนายน ๒๕๐๕. (พระนคร: โรงพิมพ์วิทยาดัยเทคนิค, ๒๕๐๕), หน้า ๒๕.

ตารางที่ ๓๘

หนังสือพิมพ์รายวันที่ลงเรื่องแปดสมัยรัชกาลที่ ๕ และรัชการที่ ๖

ลำดับที่	ชื่อหนังสือพิมพ์	เจ้าของ	ระยะเวลาที่ออก
๑	สารสาราษฎร์	บริษัทหนังสือพิมพ์สยามคอมเมอร์เชียล จำกัดสินไช	๒๔๓๖-๖๖
๒	จีนโนสยามวารศัพท์	นายเชียวสุดเต็ง สีนุกูเรือ่ง	๒๔๕๐-๖๖
๓	หนังสือพิมพ์ไทย	จมีนเทพกรุงอาธร	๒๔๕๑
๔	กรุงเทพเคดิเมด	บริษัทสยามฟรีเพรส	๒๔๕๑-๗๖
๕	สยามสมัย	นายเพ็ง	๒๔๕๓
๖	ดุสิตสมัย	พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ	๒๔๖๒-๔
๗	สยามราษฎร์	นายสุกรี วสุวัต	๒๔๖๓-๘
๘	ประชาโลกา	โรงพิมพ์บุญช่วยเจริญ	๒๔๖๔-๕
๙	สยามศักดิ์	สำนักงานถนนนาคทาย	๒๔๖๕
๑๐	ยามาไต	นายไอ มียากาก	๒๔๖๕-๖
๑๑	บางกอกการเมือง	นายหอม นิดรัตน์ ๗. กรุงเทพฯ	๒๔๖๖-๗๕
๑๒	ชาวสด	นายหอม นิดรัตน์ ๗. กรุงเทพฯ	๒๔๖๖
๑๓	สารนกร	นายอรุณ สารากรณ	๒๔๖๗-๘
๑๔	มอริ่งโพสต์	นายหวด วณิชจันดา	๒๔๖๗

ที่มา หอสมุดแห่งชาติ. วารสารและหนังสือพิมพ์ในประเทศไทยซึ่งตีพิมพ์ระหว่าง พ.ศ.
๒๓๘๗-๒๔๗๗. บรรณานุกรม. (พระนคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๑๓). หน้า ๓๘-๓๙.

ตารางที่ ๕๐

โรงพิมพ์ในสมัยรัชกาลที่ ๖

เลขที่	ชื่อโรงพิมพ์	พิมพ์งานแปลและเรียบเรียงของผู้แปล
๑	จีนโนสยามวารักษ์	"ยูปีเตอร์"
๒	ศรีกรุง	"คนคง," "ศรีสุพรรณ," "สารภี," "มังกรกรรฐ" และนายรุษ จากาภิรมย์
๓	กรุงเทพฯ เกล็ด	—
๔	ตุ๊กการจัญญ	"ประเสริฐอักษร"
๕	ไท	"เสวียรโกเศศ" และ "นาคะประทีป" นายหอม นิดรัตน์ ณ. กรุงเทพฯ
๖	โสภณพิพรรฒนาการ	—
๗	อักษรโสภณ	—
๘	อักษรนิติ	—
๙	บำรุงบุญถุกิจ	—
๑๐	ทองสุไทย	—

ที่มา คำกร สติรกุล. เรื่องเดียวกัน. หน้าเดียวกัน. และ
สติชัย เสมานิด. "วิสาสะ," ชาวไทย. วันที่ ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๑๑, หน้า ๕.

จำนวนหนังสือที่พิมพ์ในครั้งหนึ่ง ๆ มีอย่างมากประมาณ ๕๐๐ ฉบับ ถึง ๑,๐๐๐ ฉบับ ถ้าหนังสือเรื่องใดจัดพิมพ์จำหน่าย ๑,๐๐๐ ฉบับ ก็จะมีได้ว่าเรื่องนั้น ๆ มีผู้นิยมมากในสมัยนั้น เรื่องแปลที่มีสถิติจำหน่ายสูงในเวลานั้นได้แก่เรื่อง "ความพยายาม"

หนังสือแปลที่พิมพ์ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ดำเนินสืบเนื่องมาจากรัชกาลก่อน ๆ โรงพิมพ์ก็เช่นเดียวกัน หนังสือแปลที่พิมพ์ก็ดำเนินการต่อเนื่องมาจากรัชกาลก่อน ๆ ได้แก่การพิมพ์หนังสือแปลทางศาสนาและชาดกต่าง ๆ เรื่องแปลตะวันตกก็ยังคงดำเนินต่อมา แต่มีแนวโน้มที่ลดจำนวนลงดังปรากฏว่าหนังสือแปลที่ปรากฏที่พิมพ์ในระยะนี้ลดลงจากจำนวนหนังสือแปลที่พิมพ์ในรัชกาลก่อน (ตารางที่ ๔๑)

๔.๖ การพิมพ์ในปัจจุบัน

ในปัจจุบันการพิมพ์หนังสือแปลของสำนักพิมพ์เอกชนยังไม่มีการจัดทำรายการสถิติไว้เป็นหลักฐาน จำนวนหนังสือที่จัดพิมพ์ในแต่ละปีก็ขาดรายละเอียด ผู้จัดการและผู้อำนวยการสำนักพิมพ์กล่าวว่า จำนวนพิมพ์หนังสือแปลครั้งหนึ่ง ๆ ประมาณ ๑,๐๐๐ ฉบับถึง ๒,๐๐๐ ฉบับ เรื่องแปลบางเรื่องอาจพิมพ์จำนวน ๓,๐๐๐ ฉบับแต่ไม่ปรากฏบ่อยนัก เพราะสำนักพิมพ์ไม่ต้องการที่จะให้หนังสือค้างเก็บมาก ถ้าเรื่องใดจำหน่ายได้ก็ก็นิยมจัดพิมพ์ใหม่คราวต่อ ๆ ไป

หนังสือแปลที่จำหน่ายได้ก็เมื่อพิมพ์จำนวน ๑,๐๐๐ ฉบับถึง ๒,๐๐๐ ฉบับอาจจะจำหน่ายได้หมดในระยะเวลา ๑ ปีถึง ๒ ปี แต่เรื่องที่จำหน่ายได้ยากอาจใช้เวลา ๕ ปีถึง ๖ ปี และถ้านานกว่านั้น อาทิเช่นเกินกว่า ๑๐ ปี สำนักพิมพ์ก็จะไม่เก็บไว้ มีการแจกจ่ายไปตามสถานที่ที่ขาดแคลนบ้าง แต่ในปัจจุบันมักทำขายเสีย

สถิติการจำหน่ายหนังสือแปลในปัจจุบันเมื่อเปรียบเทียบกับหนังสือประเภทอื่นปรากฏว่า จำนวนไม่แตกต่างกันมากนัก เรื่องแปลบางเรื่องอาจจะจำหน่ายได้ก็กว่านวนิยายหรือหนังสือทั่วไปมาก อาทิเช่นเรื่องสามก๊ก พิมพ์มา ๑๐ ครั้ง แล้ว จึงอาจกล่าวโดยทั่วไปว่า ความนิยมของผู้อ่านเริ่มเปลี่ยนไปบ้าง ผู้คนนิยมอ่านหนังสือดี ๆ มากขึ้น แม้คำราราจากต่างประเทศก็มีสถิติสูงขึ้น

ตารางที่ ๔๑

จำนวนรายการหนังสือแปลที่ปรากฏในพิมพ์ครั้งที่ ๕ ถึง พ.ศ. ๒๕๑๔

พ.ศ.	รายการ	ว รอยละ
ปกน ๒๔๕๔	๖๐	๔.๘๙
๒๔๕๕-๒๔๕๙	๒๗	๒.๒๐
๒๔๖๐-๒๔๖๔	๑๙	๑.๕๕
๒๔๖๕-๒๔๖๙	๓๑	๒.๕๓
๒๔๗๐-๒๔๗๔	๒๗	๒.๒๐
๒๔๗๕-๒๔๗๙	๒๓	๑.๘๗
๒๔๘๐-๒๔๘๔	๙	๐.๗๓
๒๔๘๕-๒๔๘๙	๔	๐.๓๓
๒๔๙๐-๒๔๙๔	๔๑	๓.๓๔
๒๔๙๕-๒๔๙๙	๘๕	๖.๙๓
๒๕๐๐-๒๕๐๔	๑๖๗	๑๓.๖๑
๒๕๐๕-๒๕๐๙	๔๑๙	๓๔.๑๕
๒๕๑๐-๒๕๑๔	๓๑๕	๒๕.๖๗
รวม	๑,๒๖๗	๑๐๐.๐๐

การพิมพ์หนังสือแปลนับแต่เริ่มต้นที่ผู้การพิมพ์หนังสือแปลเรื่องต่าง ๆ ที่แปลใน
 รัชกาลก่อน ๆ ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวแล้วปรากฏว่าเรื่องแปล
 ต่าง ๆ ที่แปลเป็นภาษาไทยและปรากฏปีที่พิมพ์จำนวน ๑,๒๒๗ รายการ เรื่องแปลเหล่านี้
 ประกอบด้วยเรื่องแปลทางวิชาการ สารคดีและนวนิยาย เรื่องแปลในระยะหลังส่วนมากเป็น
 นวนิยาย เรื่องแปลที่พิมพ์ในประเทศไทยได้ขยายตัวและเจริญตามลำดับ นับแต่เริ่มแปลหนังสือ
 ภาษาตะวันตกในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็นต้นมา หนังสือแปลพิมพ์
 มากที่สุดในระหว่าง พ.ศ. ๒๕๐๕ ถึง พ.ศ. ๒๕๐๘ จำนวน ๔๑๘ รายการ คือเพิ่มจากระยะ
 ๕ ปีก่อนนี้ประมาณร้อยละ ๑๕๐ นับเป็นระยะเวลาที่ประเทศไทยผลิตหนังสือแปลมากที่สุดใน
 ประวัติการพิมพ์หนังสือแปลในประเทศไทย เช่นเดียวกับการดำเนินการแปลในรัชสมัยพระบาท
 สมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวซึ่งปรากฏว่าการแปลได้เจริญสูงสุดเท่าที่ปรากฏมาแล้ว

การพิมพ์หนังสือแปลในระหว่าง พ.ศ. ๒๕๐๕ ถึง ๒๕๐๘ นี้ปรากฏว่ามีการพิมพ์เรื่อง
 แปลใหม่และพิมพ์เรื่องเก่า ๆ ซ้ำ (Reprints) เป็นจำนวนมาก แต่การพิมพ์ระยะหลังสุด
 ระหว่าง พ.ศ. ๒๕๑๐ ถึง พ.ศ. ๒๕๑๔ สถิติการพิมพ์ลดลงประมาณร้อยละ ๒๕ (ตารางที่ ๔๑)
 การที่สถิติการพิมพ์หนังสือแปลลดลง อาจสืบเนื่องมาจากสาเหตุหลายประการ เป็นต้นว่า
 สำนักพิมพ์เอกชนโดยทั่วไปกล่าวว่า ผู้อ่านมีแนวโน้มและทัศนคติทางค่านวนิยายมาก และการ
 พิมพ์ครั้งหนึ่ง ๆ หรือรายการหนึ่ง ๆ มีจำนวนมากกว่าเดิมเพื่อให้เห็นคุณค่า เช่นรายการพิมพ์
 เรื่องแปลบางเรื่องมีประมาณ ๒,๐๐๐ ถึง ๓,๐๐๐ ฉบับ และถ้าเป็นขององค์กร เช่นสำนัก
 แกลงชาวอเมริกัน จัดพิมพ์ครั้งละประมาณ ๕,๐๐๐ ถึง ๑๐,๐๐๐ ฉบับ เมื่อพิมพ์จำนวนมาก
 ขึ้น จำนวนรายการอาจลดน้อยลง ทั้งนี้รายการเรื่องแปลที่พิมพ์ในระยะหลังจึงลดลงโดย
 เหตุผลดังกล่าว เพื่อให้ค่าพิมพ์ถูกลงและจำหน่ายมากขึ้นตามนโยบายของผู้พิมพ์จำหน่ายใน
 ปัจจุบัน

หนังสือแปลที่เริ่มพิมพ์ในประเทศไทยตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงปัจจุบัน มีสถิติเกี่ยวกับการ
 พิมพ์จากการสำรวจหนังสือแปลในครั้งนี้ มีรายละเอียดในตารางที่ ๔๑

ตามตารางที่ ๔๑ หนังสือแปลบางเรื่องพิมพ์หลายครั้ง หนังสือแปลที่พิมพ์มากที่สุด
 ได้แก่หนังสือแปลทางพระพุทธศาสนา ซึ่งแปลมาจากภาษาบาลี เพื่อใช้เป็นแบบเรียนใน

วิทยาดียสงฆ์และสำนักสงฆ์ในส่วนภูมิภาค เรื่องที่จัดพิมพ์บ่อย ๆ ได้แก่เรื่องแปล คังแสดง
ในตารางที่ ๔๒

หนังสือแปลมาดีเรื่องอื่น ๆ ที่พิมพ์หลายครั้งก็มีการจัดพิมพ์ในอนุสรณ์งานศพหรืองาน
มงคลบาง แต่จำนวนน้อยกว่า ๕ เรื่อง ในตารางที่ ๔๓ ซึ่งเป็นหนังสือแบบเรียน ส่วนเรื่อง
แปลทั่ว ๆ ไปที่พิมพ์จำหน่ายมากปรากฏว่านวนิยายอิงประวัติศาสตร์จีนเรื่องสามก๊กพิมพ์มากกว่า
๑๐ ครั้ง เรื่องอื่น ๆ ที่พิมพ์มากก็ปรากฏรายละเอียดในตารางที่ ๔๓

เรื่องแปลทางพระพุทธศาสนาที่ใช่เป็นแบบเรียนพิมพ์จำนวนมากที่สุด อันฉบับแรกคือ
เรื่อง "วินัยมุข" เล่มที่ ๑ พิมพ์ ๒๕ ครั้ง ๆ หลังสุดพิมพ์ ๓๐,๐๐๐ ฉบับ เล่มอื่น ๆ ก็พิมพ์
จำนวนมากรอง ๆ ลงมา จำนวนพิมพ์หนังสือแปลทางศาสนาเมื่อรวมแล้วอาจเป็นจำนวน
แสน ๆ และอาจจะถึงล้านฉบับสำหรับบางเรื่อง

อย่างไรก็ดี เนื่องจากการพิมพ์ในประเทศไทยไม่บอกสถิติการพิมพ์ไว้ จึงไม่
สามารถทราบได้แน่ชัดว่าเรื่องหนึ่งเรื่องใดพิมพ์แล้วจำนวนมากเท่าไร เพียงแต่ทราบว่าเรื่อง
นั้น ๆ พิมพ์มากครั้งเท่านั้น เช่นทราบว่าเรื่อง "สามก๊ก" พิมพ์มากกว่า ๑๐ ครั้ง เป็นต้น

ส่วนเรื่องอื่น ๆ ที่พิมพ์มากกว่า ๒๐,๐๐๐ ฉบับนั้น ปรากฏว่าเป็นหนังสือแปลชุดเสรี
ภาพ ๔ เรื่อง คือ "เวียคกง" "วรรณกรรมชั้นเอกสหรัฐอันฉบับที่ ๑" "วรรณกรรมชั้นเอกของ
สหรัฐอันฉบับที่ ๒" และ "นิทัศน์ : ภาพชีวิตทางการเมือง"

เรื่องที่พิมพ์จำนวนมากกว่า ๑๐,๐๐๐ ฉบับ เป็นหนังสือแปลชุดเสรีภาพ ๒๔ รายการ
เรื่องแปลที่สำนักพิมพ์เอกชนจัดพิมพ์นอกจาก "สามก๊ก" และ "ราชาธิราช" แล้ว เรื่องที่พิมพ์
เกิน ๑๐,๐๐๐ ฉบับ ได้แก่เรื่อง "วิถีระนะทุกข์และสร้างสุข" "วิถีระนะมิตรและจงใจคน" และ
เรื่อง "ผู้ร้ายผู้ดี"

หน่วยงานที่จัดพิมพ์หนังสือแปลในปัจจุบัน ได้แก่หน่วยงานดังต่อไปนี้

๕.๖.๑ สำนักพิมพ์เอกชน

การจัดพิมพ์หนังสือโดยทั่วไปของสำนักพิมพ์เอกชนเพื่อนโยบายทางการค้า
การจัดพิมพ์หนังสือแปลเรื่องต่าง ๆ ก็ดำเนินไปเพื่อการการค้ากำไรมากกว่าการเผยแพร่ความรู้

ตารางที่ ๕๖

หนังสือแปลภาษาบาลีที่พิมพ์หลายครั้ง

อันดับที่	ชื่อเรื่อง	ผู้แปล	จำนวนครั้งที่พิมพ์
๑	วินัยมูข เติม ๑	สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส	๒๔
๒	วินัยมูข เติม ๒	สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส	๒๖
๓	วินัยมูข เติม ๓	สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส	๑๗
๔	ธรรมสมบัติหมวดที่ ๒	สมเด็จพระสังฆราช (ปุดฺสเทว)	๑๔
๕	ธรรมสมบัติหมวดที่ ๑	สมเด็จพระสังฆราช (ปุดฺสเทว)	๑๖

ที่มา จากการสำรวจ.

ตารางที่ ๔๓

หนังสือแปลที่พิมพ์ขึ้นแต่สามครั้งขึ้นไป

ชื่อเรื่อง	ชื่อผู้แปล	จำนวนครั้งที่พิมพ์
ราชาธิราช	เจ้าพระยาพระคลัง	๑๐
วิธีชนะทุกข์และสร้างสุข	อาษา ขอจิดต์เมตต์	๑๐
วิธีชนะมิตรและจูงใจคน	อาษา ขอจิดต์เมตต์	๑๐
ก้าวไปข้างหน้า	ไชยวัฒน์ [เจริญ ไชยชนะ]	๗
ความพยายาม	แมวัน [พระยาสุรินทรราชา]	๗
ผู้ร้ายผู้ดี	มากสิริ [สมภัทร เสาวรส]	๖
ช่วยตัวเอง	ไชยวัฒน์ [เจริญ ไชยชนะ]	๕
บุคลิกภาพ	ไชยวัฒน์ [เจริญ ไชยชนะ]	๕
สร้างตนเอง	ไชยวัฒน์ [เจริญ ไชยชนะ]	๕
การพูดในที่ชุมนุม	อาษา ขอจิดต์เมตต์	๕
สิทธิการละ	ฉุน ประภาวิวัฒน์	๕
กระท่อมน้อยดงทอม	อ. สนิทวงศ์ [นางสาวอุไร สนิทวงศ์] อ. อัญญา]	๓

ตารางที่ ๔๓ (ต่อ)

ชื่อเรื่อง	ชื่อผู้แปล	จำนวนครั้งที่พิมพ์
ปรัชญาชีวิต	ระวี ภาวิไล	๓
เพ็ญเดือนแปด	ยุบล กรุฑมงคล	๓
นายแพทย์ทอม กูเลีย	สมหวัง กาญจนะกุหะ	๓
มุงตะวันตก	ศ. วินทรสุขกรี และ พวา วัฒนศัพท์	๓
วรรณกรรมชิ้นเอกของ สหรัฐอเมริกานับที่ ๑	แมนมาศ ชวดิศ	๓
ศาสนา	ระวี ภาวิไล	๓
สี่ฤดู	อ. สนิทวงศ์	๓
เหมาโหลดถูกกว่า	บุญเนื่อง บุญเนตร	๓
เอกภพ และ คร. ไอน์สไตน์	อาภรณ์ ชาติบุรุษ	๓
ไอ้เขี้ยวขาว	บุญเนื่อง บุญเนตร	๓

ที่มา จากการสำรวจ

ตารางที่ ๔๔

ตัวอย่างหนังสือแปลที่จัดพิมพ์แล้ว ๒ ครั้ง

เลขที่	ชื่อเรื่อง	ผู้แปล
๑	กรรมจำพราภ	ม.ด. ประกาย สุประดิษฐ์
๒	ครูสตรีเรื่องนามของสตรี	ชีกา สุนทโรทยาน
๓	จากไนน์ฝ่ายถึงยานอวกาศ	จันทร์จรัส ธีระวัฒน์
๔	เซน เตือนะวันตก	ภาวินี (นามแฝง)
๕	บ้านเด็กในป่าใหญ่ (ชุดบ้านเด็กในป่าใหญ่)	สุคนธรส [ม.ด. รสคนธ วิสรเสนา]
๖	เต็ดมา	ศ.ร. [ม.จ. ศุขศรีสมร เกษมศรี]
๗	พระยากัดขาดไม้ตรี	สมนึก เพชรพริ้ม และคนอื่น ๆ
๘	โรมิโอและจูเลียต	พ.อ. นิจ ทองโสภิต
๙	วรรณกรรมชิ้นเอกของสหรัฐอเมริกาฉบับที่ ๒	แมนมาศ ชาลิต
๑๐	อัคราชิวประวัติคานธี	กรุณา กุศดาสัย
๑๑	โรมัส แอดวา เดคิสัน	สุฤดี [นามแฝง]
๑๒	การประกันความมั่นคงทางสังคมใน สหรัฐอเมริกา	สุพิศรา สุภาพ

การจัดพิมพ์หนังสือสำนักพิมพ์เอกชนจะต้องคำนึงถึงสถิติจำหน่ายและความต้องการของผู้อ่าน
แต่มีสำนักพิมพ์บางแห่งได้เริ่มหันเหความสนใจมาทางวิชาการมากขึ้น รวมทั้งจัดทำเรื่องใหม่ ๆ
แปลและจัดพิมพ์จำหน่ายมากขึ้น

การจัดพิมพ์เรื่องแปลของสำนักพิมพ์บางแห่งได้แยกหนังสือแปลไว้เป็นส่วนต่างหาก
และจัดเรียงตามชื่อผู้แปลหรือตามเรื่องแปลนับแต่เรื่องทั่ว ๆ ไปจนถึงเรื่องแปลจารกรรม
นวนิยาย

เรื่องแปลบางเรื่องที่เขาเข้ามาเมืองไทยพร้อม ๆ กับภาพยนตร์ เช่นเรื่อง "รักเอย"
(Love Story) และ "เพลงภูต" (Mephisto Waltz) เป็นต้น ถ้าเรื่องแปลที่เขาเข้ามา
ในโอกาสที่เรื่องภาพยนตร์กำลังฉายในเมืองไทย เรื่องแปลเหล่านี้ก็อาจจะจำหน่ายได้มาก
การจัดพิมพ์เรื่องแปลของสำนักพิมพ์แต่ละแห่งไม่มีจำนวนจำกัดแน่นอน การจัดพิมพ์บางปีก็มาก
บางปีก็น้อย สำนักพิมพ์บางแห่งอาจจะพิมพ์ปีละมากกว่า ๑๐ รายการ แต่ไม่มีสถิติที่แน่นอน

การพิมพ์แต่ละรายการของสำนักพิมพ์โดยทั่วไปจะมีจำนวนประมาณ ๑,๐๐๐ ฉบับ
ถึง ๒,๐๐๐ ฉบับ แต่หนังสือแปลสำหรับเด็กของสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จะจัดพิมพ์ครั้งละ
ประมาณ ๕,๐๐๐ ฉบับ

ระยะเวลาการจำหน่ายหนังสือแปล ถ้าเรื่องใดจำหน่ายได้ดีก็จะจำหน่ายหมดใน
เวลาประมาณ ๒ ปี ส่วนเรื่องแปลโดยทั่วไปจะจำหน่ายในเวลาประมาณ ๔ ปีถึง ๕ ปี และ
บางเรื่องอาจจะต้องจำหน่ายในเวลานานถึง ๗ ปีหรือ ๘ ปี

ถ้าหากเราพิจารณาสถิติการจำหน่ายหนังสือแปลกับหนังสือทั่วไปจะพบว่าจำนวน
จำหน่ายไม่แตกต่างกัน เรื่องแปลบางเรื่องอาจมีสถิติการจำหน่ายได้มากเช่นเดียวกับนวนิยาย
เรื่องที่จำหน่ายได้ดี ทั้งนี้เพราะผู้แปลเลือกเรื่องดี ผู้อ่านก็สนใจเรื่องแปลมากขึ้น สถิติการ
จำหน่ายหนังสือตำราภาษาต่างประเทศและนวนิยายต่างประเทศมากขึ้น

สำนักพิมพ์โดยทั่วไปจะโฆษณาหนังสือที่ผลิตได้ทุกประเภทรวมกัน บางสำนักพิมพ์ไม่
แยกประเภทหนังสือแปลไว้ รายชื่อหนังสือแปลที่ผลิตในปีหนึ่ง ๆ จึงไม่ปรากฏแน่ชัด เมื่อจะทำการ
สำรวจหนังสือแปลในประเทศไทยก็ทำได้ด้วยความยากลำบากอย่างยิ่ง

องค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ จัดทำ Statistical Yearbook และแสดงไว้ใน Index Translationum จัดทำบรรณานุกรมหนังสือแปลของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก แต่ไม่ปรากฏหนังสือแปลของประเทศไทยบ่อยนัก นาน ๆ ปีจึงจะมีชื่อหนังสือแปลในประเทศไทยปรากฏครั้งหนึ่ง ดังปรากฏใน Index Translationum Vol. ๑๕. ซึ่งเป็นบรรณานุกรมหนังสือแปลของประเทศต่าง ๆ ใน พ.ศ. ๒๕๐๕ มีเรื่องแปลของประเทศไทย ๑๑ เรื่อง และเป็นเรื่องทางศาสนาคริสต์ทั้งสิ้น และใน Index Translationum Vol. 18 บรรณานุกรมหนังสือแปล พ.ศ. ๒๕๐๘ มีเรื่องแปลของไทยปรากฏ ๒ เรื่องคือ ทหวนศาสนา ๑ เรื่อง โคแกคัมภีร์ไบเบิล (Biblia) และทหวนวรรณคดี ๑ เรื่องคือเรื่อง พังกา (Pang Kham) แปลจากภาษาฝรั่งเศส^๒

การที่เรื่องแปลของไทยไม่ปรากฏชื่อใน Index Translationum อาจเป็นเพราะประเทศไทยไม่ได้นำเรื่องไปโดยเหตุที่ไม่มีแหล่งกลางรวบรวมรายชื่อหนังสือที่แปลแต่ละปี ขอบกพร่องอีกประการหนึ่งคือ เราไม่สามารถจะรวบรวมรายชื่อหนังสือแปลได้ครบ เพราะสำนักพิมพ์ของหน่วยงานของราชการและเอกชนมิได้ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการพิมพ์ พุทธศักราช ๒๔๘๔ และเจ้าหน้าที่ก็ไม่ตั้งใจเอาใจใส่ในเรื่องนี้ เพราะบทกำหนดโทษตามมาตรา ๕๕ แห่งพระราชบัญญัติการพิมพ์ฉบับนี้ได้กำหนดโทษไว้สถานเบาเมื่อเทียบกับค่าของเงินตราในปัจจุบัน ซึ่งลดค่าลงมากในระยะ ๓๐ ปีที่ผ่านมา คือบทกำหนดโทษกำหนดไว้แต่เพียงว่า

ผู้ใดจะออกนิตยสาร โดยไม่ส่งสิ่งพิมพ์ให้แก่หอสมุดแห่งชาติตามมาตรา ๒๐ หรือไม่ส่งหนังสือพิมพ์แก่พนักงานการพิมพ์หรือหอสมุดแห่งชาติตามมาตรา

^๑Unesco. Index Translationum. Vol. 15. (Paris: Unesco, 1964), p. 548.

^๒Unesco. Index Translationum. Vol. 18. (Paris: Unesco, 1967), p. 837.

๗๒ มีความผิดของระวางโทษปรับไม่เกินสิบสองบาท^๖

เมื่อพิจารณาค่าปรับจากบทกำหนดโทษตามพระราชบัญญัตินี้แล้ว ค่าปรับถูกมากกว่าราคาหนังสือในปัจจุบันมาก สำนักพิมพ์ต่าง ๆ จึงเดาเดียงมากกว่าที่จะส่งหนังสือไปให้หอสมุดแห่งชาติ จึงทำให้หนังสือต่าง ๆ ที่พิมพ์ในพระราชอาณาจักรไม่มีศูนย์รวมที่เป็นแหล่งกลางดังที่ปฏิบัติกันในประเทศอื่น ๆ

๕.๖.๒ การพิมพ์ขององค์การและสมาคม

๕.๖.๒.๑ สำนักงานแดงชาวอเมริกัน

สำนักงานแดงชาวสารอเมริกัน เป็นสำนักงานแดงชาวที่พิมพ์หนังสือแปลมาก ในระยะแรกสำนักแดงชาวสารอเมริกันจ้างสำนักพิมพ์เอกชน คือ ก้าวหน้า แพร์พิตยา และวีรธรรม เป็นผู้จัดพิมพ์หนังสือแปลตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๙๓ สำนักงานแดงชาวจะรับซื้อหนังสือแปลจำนวนหนึ่ง วิธีการจัดพิมพ์หนังสือแปลเช่นนี้ สำนักงานแดงชาวอื่น ๆ ยังคงปฏิบัติอยู่ในปัจจุบัน เช่นสำนักงานแดงชาวฝรั่งเศส ศูนย์วัฒนธรรมเยอรมัน และสถานทูตบางประเทศ

สำนักงานแดงชาวสารอเมริกันได้เปลี่ยนวิธีการจัดพิมพ์หนังสือแปลโดยจัดเป็นโครงการหนังสือแปล "ซุกเสรีภาพ" ใน พ.ศ. ๒๕๑๐ หนังสือแปลซุกนี้ระยะเริ่มแรกออก

^๖ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๘๘ (ภาคกฤษฎีกาภาค ๒, วันที่ ๓๐ กันยายน ๒๔๘๔),
"พระราชบัญญัติคณะกรรมการลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๔๘๔"
๑๒๕๕.

มาตรา ๒๐ ให้ผู้โฆษณาส่งสิ่งพิมพ์ในราชอาณาจักรสองฉบับให้หอสมุดแห่งชาติ ภายในกำหนด ๗ วันนับแต่วันพิมพ์เสร็จ โดยไม่คิดราคาและค่าส่ง (หน้า ๑๒๓๗)

มาตรา ๓๒ ผู้โฆษณาส่งหนังสือพิมพ์โดยไม่คิดราคาและค่าส่งไปยังที่ทำการเจ้าพนักงานการพิมพ์สามฉบับและหอสมุดแห่งชาติสองฉบับในวันทีออกโฆษณา (หน้า ๑๒๕๕)

เดือนละ ๑ เรื่อง ต่อมากำหนดออก ๓ เรื่องในเวลา ๒ เดือน พ.ศ. ๒๕๑๓ และ ๒๕๑๔ ออกเดือนละ ๒ เรื่อง และในปี ๒๕๑๕ การพิมพ์หนังสือแปลชุดนี้ได้รับเงินงบประมาณการพิมพ์ลดน้อยลง จึงมีกำหนดออกเดือนละ ๑ เรื่อง เช่นสมัยแรก ๆ จำนวนการพิมพ์หนังสือแปลระยะแรกพิมพ์ครั้งละ ๒,๐๐๐ ถึง ๓,๐๐๐ ฉบับ ต่อมาเพิ่มขึ้นเป็นพิมพ์ครั้งละ ๑๐,๐๐๐ ฉบับ ถึง ๒๒,๐๐๐ ฉบับ เรื่องที่พิมพ์มากคือวรรณกรรมชิ้นเอกของสหรัฐอเมริกาฉบับหนึ่ง และวรรณกรรมชิ้นเอกของสหรัฐอเมริกาฉบับสอง จำนวนต่ำสุดคือ ๕,๐๐๐ ฉบับ เฉลี่ยจำนวนพิมพ์หนังสือชุดเสรีภาพในขณะนี้มีจำนวนประมาณครั้งละ ๘,๖๐๐ ฉบับ

หนังสือแปลชุดเสรีภาพส่วนมากพิมพ์ที่สำนักพิมพ์ก้าวหน้าและสมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย ในระยะหลังพิมพ์ที่สหมิตรการพิมพ์ จำนวนที่พิมพ์ครั้งหนึ่ง ๆ จะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับจำนวนเงินงบประมาณจากรัฐบาลสหรัฐอเมริกาและความเห็นชอบจากผู้อำนวยการสำนักงานแสดงชาวอเมริกันในประเทศไทย

อัตราค่าพิมพ์เรื่องแต่ละครั้งเฉลี่ยประมาณ ๒๐,๐๐๐ บาท หนังสือแปลชุดนี้ระยะหลังพิมพ์เฉลี่ยครั้งละประมาณ ๕,๐๐๐ ฉบับ

๕.๖.๖.๒ โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย (มูลนิธิมหาวิทยาลัย)

โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยดำเนินการพิมพ์หนังสือแบบเรียนทางฝ่ายสงฆ์แต่เดิมา การพิมพ์หนังสือแบบเรียนมีการพิมพ์ทั้งภาษาไทยและภาษาบาลี การพิมพ์ของโรงพิมพ์ในระยะแรกจัดพิมพ์ในรัชสมัยรัชกาลที่ ๕^๒ และเลิกกิจการพิมพ์ในสมัยรัชกาลที่ ๖ ต่อมา พ.ศ. ๒๔๘๘ บรรดาพระบรมวงศานุวงศ์แห่งพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้

สัมภาษณ์ นางสุคนธ์ พลภัทรพิจารณ์ หัวหน้าแผนกแปล สำนักงานแสดงชาวอเมริกัน. วันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๑๔.

^๒ พระประวัติสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส. (พระนคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๔), หน้า ๒๑๓.

รวบรวมทุนกันสร้างโรงพิมพ์ใหม่อีก พร้อมกับขนานนามเพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติแด่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าฯ ว่า "โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย" เป็นโรงพิมพ์ของมูลนิธิ เจ้าอาวาสวัดบวรนิเวศวิหาร เป็นผู้ดำเนินการมูลนิธิ และมีผู้จัดการโรงพิมพ์ กิจการโรงพิมพ์ดำเนินมาจนทุกวันนี้

หนังสือพิมพ์ที่โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัยมีหนังสือแปลทางพระพุทธศาสนาเป็นหนังสือแบบเรียน หนังสือแปลเหล่านี้จัดพิมพ์ครั้งละมาก ๆ เช่นจำนวนพิมพ์สูงสุดถึง ๓๐,๐๐๐ ฉบับ และต่ำสุด ๗,๐๐๐ ฉบับ นอกจากนี้แต่ละเรื่องก็พิมพ์ใหม่อยู่เสมอ แสดงให้เห็นว่าหนังสือแปลทางพระพุทธศาสนามีการพิมพ์มาก และพิมพ์หนังสือแปลประมาณ ๔๐ รายการ^๑ โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัยจึงพิมพ์หนังสือแปลมากที่สุดในประเทศไทย

๕.๖.๖.๓ โรงพิมพ์สมาคมสังคมนักศาสน์แห่งประเทศไทย

การแปลหนังสือและตำราของโครงการตำรา สมาคมสังคมนักศาสน์แห่งประเทศไทย เริ่มตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๐๕ เรื่องแปลเหล่านั้นนำลงพิมพ์ในวารสารสังคมนักศาสน์ปริทัศน์ ต่อมาใน พ.ศ. ๒๕๐๘ มูลนิธิร็อกกี้เฟลเลอร์ (Rockefeller Foundation)^๒ ให้ความช่วยเหลือแก่โครงการตำราฯ ในระยะแรก การพิมพ์หนังสือแปลและตำราวิชาการต่าง ๆ จึงเริ่มขึ้น จำนวนหนังสือแปลแต่ละเรื่องมีจำนวนตั้งแต่ ๑,๐๐๐ ถึง ๒,๐๐๐ ฉบับ ถ้าจำหน่ายหมดในเวลาไม่นานนักก็จะพิมพ์ใหม่เป็นครั้งที่ ๒ หรือครั้งที่ ๓

การพิมพ์หนังสือแปลของโครงการตำราฯ นับแต่เริ่มต้นจนถึง พ.ศ. ๒๕๑๔ มีจำนวน ๑๗ เรื่อง ๆ สุกท้ายคือ "แผ่นดินพระนั่งเกล้าฯ" แปลจากฉบับภาษาอังกฤษของ เอฟ. วอลเตอร์ เวลดา โคนิจ ทองโสภิต

^๑ มหามกุฏราชวิทยาลัย. บัญชีรายชื่อและราคาหนังสือ. (พระนคร : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๑๓)

^๒ ป้าย ฉิ่งภากรณ. "คำแถลงของโครงการตำราฯ." ปรัชญากรีก แปลโดย ส. กิวิรักษ์ (พระนคร : โรงพิมพ์สังคมนักศาสน์แห่งประเทศไทย, ๒๕๑๓)

๕.๖.๒.๔ องค์การคาคูรุษสภา

องค์การคาคูรุษสภาได้จัดพิมพ์หนังสือวิชาการสาขาต่าง ๆ มานานแล้ว ในระยะ ๗ หรือ ๘ ปีมานี้ องค์การคาคูรุษสภาได้จัดพิมพ์หนังสือแปลและวรรณคดีที่ขาดตลาดมานานแล้ว เพื่อรักษาวรรณกรรมที่มีค่าไว้มิให้สูญหาย วรรณกรรมบางเรื่องเป็นเรื่องดีแต่จำหน่ายได้น้อย สำนักพิมพ์เอกชนจะไม่รับจัดพิมพ์จำหน่าย วรรณกรรมเหล่านี้หากไม่รักษาไว้ก็จะมีแต่สูญหายไป ฉะนั้นองค์การคาคูรุษสภาจึงจัดพิมพ์หนังสือที่มีคุณค่าทางวิชาการและวรรณคดีชิ้นใหม่ หนังสือเหล่านี้ได้แก่วรรณกรรมสาขาวรรณคดี ประวัติศาสตร์ ภาษาไทย และนวนิยายที่เลื่องลือแล้ว

การพิมพ์หนังสือซ้ำ (Reprints) ขององค์การคาคูรุษสภานั้น หากต้นฉบับเป็นหนังสือของหอสมุดแห่งชาติ องค์การฯ จะเสียค่าภาคหอรอยละ ๒๐ คือถ้าพิมพ์ ๑๐๐ ฉบับก็เสียค่าภาคหอแกหอสมุดแห่งชาติ ๒๐ ฉบับ ถ้าเป็นหนังสือแปลที่ผู้แปลเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์เสียค่าลิขสิทธิ์แต่ผู้แปลรอยละ ๑๐ ของราคาขาย การจัดพิมพ์ขององค์การฯ แต่ละครั้งมีจำนวนตั้งแต่ ๒,๐๐๐ ฉบับถึง ๘,๐๐๐ ฉบับ บางเรื่องอาจจะพิมพ์ซ้ำถึง ๒ หรือ ๓ ครั้ง การจัดพิมพ์หนังสือขององค์การคาคูรุษสภาจึงเป็นการช่วยรักษาและส่งเสริมวรรณกรรมภาษาไทยไว้เป็นอย่างมาก

ต้นทุนหนังสือที่คาคูรุษสภาจัดพิมพ์แต่ละเรื่องคิดราคาเฉลี่ยประมาณ ๕ บาทถึง ๗.๗๕ บาท ราคาขายโดยหักค่าโฆษณาต่าง ๆ แล้วราคาเล่มละประมาณ ๗ บาทเท่านั้น ราคาจำหน่ายโดยทั่วไปขายปลีกจากที่กษณภณท์เล่มละ ๑๐ บาท หากแต่ได้กำหนดส่วนลดแก่ผู้ซื้อไว้ดังนี้

จำนวนซื้อตั้งแต่ ๒๐๐ บาทถึง ๒,๐๐๐ บาท ลดให้ ๑๕%

จำนวนซื้อตั้งแต่ ๒,๐๐๐ บาทถึง ๘,๐๐๐ บาท ลดให้ ๒๐%

จำนวนซื้อมากกว่า ๘,๐๐๐ บาทขึ้นไป ลดให้ ๒๕%

๕.๖.๓ การพิมพ์หนังสือแปลของหน่วยราชการ
หน่วยงานราชการที่ม้งานแปลมากและพิมพ์ออกจำหน่าย มีดังนี้

๕.๖.๓.๑ กองแปลและการต่างประเทศ สำนักงานสภาวิจัยแห่งชาติ

กองแปลและการต่างประเทศ สำนักงานสภาวิจัยแห่งชาติ ได้จัดพิมพ์หนังสือแปลเพื่อจำหน่ายแก่ประชาชนในราคาถูก เพื่อให้ประชาชนสามารถติดตามความรูทางวิชาการใหม่ ๆ เสมอ การจัดพิมพ์หนังสือแปลได้เริ่มขึ้นตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๐๕ การแปลนั้นเริ่มตมาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๐๘ นับแต่เริ่มตมาจนถึง พ.ศ. ๒๕๑๓ สถิติรายการแปลและพิมพ์หนังสือของกองแปลและการต่างประเทศ มีดังแสดงไว้ในตารางที่ ๕๕

กองแปลและการต่างประเทศพิมพ์หนังสือแปลในระยะแรกที่โรงพิมพ์สำนักนายกรัฐมนตรี ต่อมาคुरुสภาขยายการพิมพ์หนังสือวิชาการมากขึ้น กองแปลและการต่างประเทศจึงขอให้คुरुสภาเป็นผู้ลงทุนจัดพิมพ์หนังสือแปล เพื่อเป็นการเร่งรัดการจัดพิมพ์หนังสือให้รวดเร็วยิ่งขึ้น ในปี พ.ศ. ๒๕๑๓ คुरुสภาได้ออกแบบปกหนังสือแปล ๒ เรื่อง^๑ ซึ่งกองแปลและการต่างประเทศได้อนุมัติไปแล้ว การดำเนินการพิมพ์ร่วมกับคुरुสภานั้น คำนึงมาควยก็

หนังสือแปลที่คुरुสภารับพิมพ์ให้เป็นครั้งแรกคือ เรื่อง "การไขขุ่ยเคมีอย่างมีประสิทธิภาพ (ต่อ) การไขขุ่ยกับพืชต่าง ๆ" และ เรื่อง "เอกภพ และ กร. ไอน์สไตน์"^๒

การจำหน่ายหนังสือแปลที่องค์การคาคของคुरुสภาจัดพิมพ์นั้น ได้กำหนดส่วนลดสำหรับผู้ซื้อคั้งที่กล่าวไว้ใน ๕.๖.๒.๘

^๑ สำนักงานสภาวิจัยแห่งชาติ. รายงานประจำปี ๒๕๑๓. หน้า ๑๑. (อค์สำเนา)

^๒ เรื่องเดียวกัน. หน้า ๕.

ตารางที่ ๔๕

รายการหนังสือแปล สำนักงานสภาวิจัยแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔-๒๕๑๔

พ.ศ.	เสนอ	ถอน	ยกมาจาก ปีก่อน	รวมจัด แปล	เสร็จ	ยับยั้ง	จัดพิมพ์	กำลังพิมพ์
๒๕๐๔	๑๕	๔	-	๑๑	๑๑	๒	๙	-
๒๕๐๕	๑๖	๒	-	๑๔	๑๓	๑	๘	๔
๒๕๐๖	๙	๑	๑	๙	๒	-	๒	-
๒๕๐๗	-	๑	๗	๖	๔	๑	๒	-
๒๕๐๘	๘	๖	๒	๔	๓	-	๓	-
๒๕๐๙	๑๒	๑	๑	๑๒	๑	-	๑	-
๒๕๑๐	๒	๒	๑๑	๑๑	๒	-	-	๒
๒๕๑๑	๓	-	๙	๑๒	๓	-	๑	๒
๒๕๑๒	๔	-	๙	๑๓	๑	-	๑	-
๒๕๑๓	-	-	๑๒	๑๒	๒	-	๑	๑
๒๕๑๔	๑๑	๑	๑๐	๒๐	๔	-	-	๔
รวม ๑๑ ปี	๘๐	๑๘	๖๒	๑๒๔	๔๖	๔	๒๘	๑๔

ที่มา สำนักงานสภาวิจัยแห่งชาติ. รายงานผลการจัดแปล พ.ศ. ๒๕๑๔. หน้า ๓๑.
(อัครสำเนา)

จากสถิติหนังสือแปลที่กองแปลและการต่างประเทศพิมพ์จำหน่าย จัดพิมพ์ครั้งละ ๒,๐๐๐ ฉบับต่อเรื่องแปล ๑ เรื่อง เรื่องแปลที่สภาวิจัยจัดแปลมีพิมพ์ ๓ ครั้ง ๑ เรื่องคือ เศรษฐกิจในชีวิตประจำวัน เรื่องที่พิมพ์ ๒ ครั้งมี ๗ เรื่อง

การโฆษณาหนังสือแปลของกองแปลและการต่างประเทศ การโฆษณาหนังสือแปล กระทบกัน ๓ วิธี

ก. การโฆษณาหนังสือแปลในหนังสือและวารสาร การโฆษณาทางหนังสือและวารสารต้องเสียค่าโฆษณามาก ใน พ.ศ. ๒๕๑๓ ได้รับงบประมาณค่าหนังสือแปลเป็นเงิน ๑๐,๐๐๐ บาท และโฆษณาไปดังนี้

ครั้งที่ ๑ ลงโฆษณาในหนังสือสังคมศาสตร์ปริทัศน์ ฉบับเดือนมีนาคม, มิถุนายน, และกันยายน พ.ศ. ๒๕๑๓ รวมเป็นเงิน ๑,๐๐๐ บาท

ครั้งที่ ๒ ลงโฆษณาในหนังสือสยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับลงวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์, ๘ มีนาคม, ๑๒ เมษายน และ ๑๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๑๓ เป็นเงิน ๘,๘๐๐ บาท

ครั้งที่ ๓ ลงโฆษณาในหนังสือชาวกรุง ฉบับเดือนมิถุนายน, กรกฎาคม และ สิงหาคม ๒๕๑๓ รวมเป็นเงิน ๒,๗๐๐ บาท

ครั้งที่ ๔ ลงโฆษณาในวารสารวิทยาศาสตร์ ฉบับเดือนมกราคม, มีนาคม, พฤษภาคม และกรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๑๓ รวมเป็นเงิน ๑,๘๐๐ บาท

รวมเงินค่าโฆษณาทั้งสิ้น ๑๐,๐๐๐ บาท

ข. การโฆษณาหนังสือแปลทางวิทยุกระจายเสียง กองการข่าว กรมประชาสัมพันธ์ จัดดำเนินการช่วยโฆษณาหนังสือแปลของสภาวิจัยแห่งชาติทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยโดยไม่คิดค่าบริการ

ก. การโฆษณาโดยแจกจ่ายจุลสารรายชื่อหนังสือแปลแก่ผู้สนใจ

การโฆษณาอ้างได้ว่าใดก็ดี แต่หากการจำหน่ายหนังสือแปลของหน่วยงานนี้ขยายกว้างออกไปสู่ตลาดหนังสือโดยทั่วไปแล้ว ก็จะช่วยให้การจำหน่ายได้มากยิ่งขึ้น เพราะจากสถิติที่พิมพ์แล้วยังมีจำนวนไม่มากพอ เมื่อเทียบกับหน่วยงานอื่น เช่น สำนักแถลงข่าวสารออเมริกัน ซึ่งพิมพ์หนังสือแปลชุดเสรีภาพโดยอัตราเฉลี่ยรายการละประมาณ ๘,๖๐๐ ฉบับ ดังนั้นการพิมพ์จำหน่ายควรจะขยายตลาดให้กว้างกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

๕.๖.๓.๒ การพิมพ์ของกองการสัมพันธ์ต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวง
กระทรวงศึกษาธิการ

การพิมพ์หนังสือแปลของกองการสัมพันธ์ต่างประเทศ กระทรวงศึกษาธิการ หนังสือแปลที่จัดพิมพ์ได้รับความช่วยเหลือจากองค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรม แห่งสหประชาชาติ องค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรม แห่งสหประชาชาติ จะเป็นผู้ให้เงินช่วยเหลือทั้งค่าแปลและค่าพิมพ์ หนังสือแปลที่จัดพิมพ์ไม่มีการจำหน่าย พิมพ์ครั้งละ ๑,๐๐๐ ฉบับ จะแจกจ่ายไปยังห้องสมุดโรงเรียนทั่วประเทศ

หน่วยงานนี้เริ่มพิมพ์หนังสือแปลตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๘๓ หนังสือแปลเรื่องแรกคือ "คำแนะนำครุวิทยาการ" หนังสือที่จัดพิมพ์ส่วนมากเป็นปกอ่อน มีลักษณะเป็นหนังสือคู่มือครู และหนังสือประกอบการเรียนในระดับโรงเรียน การจัดพิมพ์ไม่ได้จัดพิมพ์ทุกปี ขึ้นอยู่กับเงินงบประมาณที่องค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรม แห่งสหประชาชาติจัดให้ องค์การนี้จะมีการประชุมสมาชิกประเทศทุก ๆ ๒ ปี เพื่อเสนอเงื่อนไขของงบประมาณและรับทราบกิจการขององค์การและประเทศสมาชิก หนังสือแปลที่องค์การนี้ช่วยเหลือประเทศไทยในการจัดแปลและพิมพ์ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๘๓ ถึง พ.ศ. ๒๕๑๓ มีจำนวน ๓๖ รายการ และที่เป็นโครงการ

---

^๑Ministry of Education, Office of the Under-Secretary of State. List of Unesco Publications Translated and Published with the Assistance of Unesco, 1950-1970. (Bangkok, 1970.)

จัดพิมพ์ของปี พ.ศ. ๒๕๑๔ จำนวน ๔ รายการ มีทั้งสาขาการศึกษา วิทยาศาสตร์ สื่อสาร
มวลชน และวัฒนธรรม

รายชื่อเรื่องที่อยู่ในโครงการแปลปี พ.ศ. ๒๕๑๔ คือ

๑. The Psychology of the Use of Audio-Visual Aids in Education. by G. Mialaret.
๒. Bilateral Institutional Links in Science and Technology.
๓. Communication in the Space Age. The Use of Satellites by Mass Media.
๔. Protection of Mankind's Cultural Heritage, Site and Monuments.

เรื่องข้างบนทั้ง ๔ เรื่องนี้ไม่มีชื่อเรื่องเป็นภาษาไทย จะจัดพิมพ์ใน พ.ศ. ๒๕๑๕
จำนวนฉบับก็คงเดิม และไม่มีการพิมพ์ซ้ำเรื่องเก่า การอนุมัติเรื่องพิมพ์เป็นอำนาจของคณะกรรมการองค์การศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรม แห่งสหประชาชาติ ฝ่ายไทย

(ค) การพิมพ์ กองวรรณคดีและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร

กองวรรณคดีและประวัติศาสตร์ เริ่มแปล เรื่อง เกี่ยวกับประวัติศาสตร์
ไทย มาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๐๒ ดิขสิทธิ์เป็นของกองวรรณคดีและประวัติศาสตร์เอง ค่าแปลได้
จากเงินงบประมาณ การพิมพ์ในระยะแรกมีผู้ขอไปพิมพ์แจกในอนุสรณ์งานศพ โดยเสียค่าขอ
จัดพิมพ์เป็นหนังสือร้อยละ ๒๐ หนังสือเหล่านี้กองวรรณคดีและประวัติศาสตร์นำมาจำหน่าย
เป็นค่าภาคหลวง ต่อมาใน พ.ศ. ๒๕๑๐ กองนี้ได้รับงบประมาณพิมพ์หนังสือแปลเป็นครั้งแรก
และงบประมาณค่าแปลและกาพิมพ์ก็ได้เพิ่มมาเรื่อย ๆ อาทิเช่น

ปีงบประมาณ ๒๕๑๒ ใ้ค่าแปล ๖,๐๐๐ บาท

ปีงบประมาณ ๒๕๑๓ ไลคาจางแปล ๑๐,๐๐๐ บาท

กาพิมพ์ ๕๐,๐๐๐ บาท

ขณะนี้กองวรรณคดีและประวัติศาสตร์ได้จัดพิมพ์หนังสือแปลแล้ว ๑๖ รายการ งานแปลเรื่องแรกคือ "หมานชู" (จกหมายเหตุพวกหมาน) เป็นเรื่องไทยสมัยนางเจ้า พิมพ์เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๐ และเรื่องที่กำลังจัดพิมพ์ด้วยเงินงบประมาณปี ๒๕๑๕ อีก ๒ รายการคือ

- (๑) เอกสารกรรพอร์ด
- (๒) บันทึกรายวันของเทาเซนค์ แอร์ดี

จำนวนที่พิมพ์แต่ละรายการประมาณ ๑,๐๐๐ ถึง ๒,๐๐๐ ฉบับ

หนังสือแปลของหน่วยงานอื่น ๆ ได้แก่ ศูนย์บริการเอกสารการวิจัย สำนักงานสภาวิจัยแห่งชาติ ซึ่งแปลบทความต่าง ๆ ไว้ประมาณ ๓๖๖ รายการ (นับถึงเดือนกรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๑๕) บทความส่วนใหญ่เป็นบทความสาขาวิทยาศาสตร์ สหคมวิทยาศาสตร์แห่งประเทศไทย ได้ให้แกหน่วยงานของสมาคมจัดแปลงานตามสาขาวิชา ทั้งนี้อยู่ในความรับผิดชอบของสมาคม ดังที่สมาคมได้อนุมัติจัดพิมพ์งานสาขาชีววิทยาไปแล้ว ๒ เรื่อง (รายละเอียดใน ๒.๔.๔)

การจัดพิมพ์เรื่อง "วิทยาศาสตร์ชีวภาพ: การศึกษาปัญหาสิ่งมีชีวิต" (Biological Science: An Inquiry Into Life) นั้น ได้รับเงินจากสมาคมและสำนักงานแถลงข่าวอเมริกัน ให้เงินจัดพิมพ์ฝ่ายละ ๕๐,๐๐๐ บาท และมอบให้ไทยวัฒนาพานิชจัดพิมพ์ออกจำหน่ายในเดือนตุลาคมนี้

ส่วนงานแปลสาขาเคมีกำลังอยู่ในระหว่างหาทุนจัดพิมพ์ อย่างไรก็ตาม การจัดแปลและพิมพ์งานทางวิทยาศาสตร์ทุกสาขา ต้องได้รับความเห็นชอบจากสมาคมวิทยาศาสตร์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ ซึ่งเป็นผู้ดำเนินการติดต่อขอลิขสิทธิ์การแปลและจัดพิมพ์โดยตรงจากหน่วยงานในต่างประเทศ

สัปดาห์นายธวัช รัตนากิชาติ หัวหน้าแยกแปล กองวรรณคดีและประวัติศาสตร์
กรมศิลปากร. วันที่ ๑๖ ธันวาคม ๒๕๑๔.

๕.๖.๔ เรื่องแปลที่ยังไม่ได้พิมพ์

หนังสือแปลนอกจากที่ปรากฏลงพิมพ์ในวารสาร หนังสือพิมพ์ เอกสาร และหนังสือแล้ว เรื่องแปลที่แปลแล้วยังไม่ได้จัดพิมพ์ยังมีอีกเป็นจำนวนมาก ผลจากการสัมภาษณ์ผู้แปลและผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานแปลปรากฏว่าแหล่งพิมพ์หนังสือเกือบทุกหน่วยงานมีผลงานทางการผลิตหนังสือมาแล้ว แต่ขาดงบประมาณในการจัดพิมพ์ ขาดผู้ดำเนินการพิมพ์ หน่วยงานแปลบางเรื่องแปลมานานแล้วจึงมีผู้ดำเนินการพิมพ์ ในบางกรณีถ้าหากว่าผู้แปลไม่ติดตามผลการจัดพิมพ์จากสำนักพิมพ์เอกชน เรื่องแปลเรื่องนั้น ๆ สำนักพิมพ์ก็จะเก็บไว้เป็นเวลานานเกินควร และสูญหายไปก็มี กรณีเช่นนี้ทำให้วรรณกรรมแปลบางเรื่องสูญหายไปอย่างน่าเสียดาย และถ้าผู้แปลถึงแก่กรรมไปในขณะที่ตนยังมีเรื่องแปลที่ยังไม่ได้จัดพิมพ์ เรื่องแปลนั้น ๆ ก็จะไม่ต่อเนื่องกัน อันจะเป็นการทำลายวรรณกรรมเรื่องนั้น ๆ ไป

นอกจากนี้เรื่องเกี่ยวกับตำนานและพงศาวดารชาติไทยซึ่งมีต้นฉบับเป็นอักษรขอมและอักษรไทยดำนานาที่หอสมุดแห่งชาติ ในบรรดาเรื่องเหล่านี้ อาจจะมีบางเรื่องที่แปลแต่ครั้งรัชสมัยรัชกาลที่ ๓ ซึ่งปรากฏในรายการของหอสมุดแห่งชาติบอกว่าคัดจากหอเก่า ไม่ปรากฏนามผู้แปลและปีที่แปล เพราะเรื่องแปลสมัยหลังนับแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็นต้นมา จะปรากฏปีที่แปลหรือพิมพ์ไว้เป็นส่วนมาก รวมทั้งเรื่องพงศาวดารไทยและตำนานเมืองทางภาคเหนือหลายเรื่อง ซึ่งแปลในระยะหลังนี้ แต่ก็ยังไม่มีการจัดพิมพ์ (ตารางที่ ๔๖)

ตารางที่ ๔๖

เรื่องแปลสิ่งมีต้นฉบับในหอสมุดแห่งชาติแต่ยังไม่ได้พิมพ์

เลขที่	ชื่อเรื่อง	ผู้แปล	ภาษา	พ.ศ.	หมายเหตุ
๑	กฎหมายโกदारานทร	ทอง ไชยชาติ	ไทยเหนือ	๒๕๑๑	
๒	คัมภีร์พุทธวงศ์	ป๋วย แสงฉาย	บาลี (ขอม)	๒๕๐๗	
๓	คัมภีร์วังสมาดินี	ป๋วย แสงฉาย	บาลี (ขอม)	๒๕๐๗	
๔	จักกวัตตีปนี	ทินกร ทองเสวตร์	บาลี (ขอม)	๒๕๑๓	
๕	ตำนานมุกดาเหวคา มาแต่ทะเลโค่งเจ้า	ทอง ไชยชาติ	ลาว (ไทยเหนือ)	๒๕๑๐	
๖	ตำนานพระเจ้า ๗ องค์ เชียงใหม่ฉบับแปล	-	-	-	
๗	ตำนานพระธาตุเจ้า ทะเลโค่ง	ทอง ไชยชาติ	ไทยเหนือ	๒๕๑๒	
๘	ตำนานพระสีหิงค์แทรก กำดั่งเขป	ทอง ไชยเนื่อง	ลาวเวียงจันทน์	๒๕๒๑	
๙	ตำนานเมืองเชียงราย, ตำนานสุรนาถีย์, ตำนานพันเมืองชายฟอง และตำนานพระเมาดิ เจกียองศา	ทอง ไชยชาติ	ไทยเหนือ	-	
๑๐	ตำนานเมืองลำปาง	ทอง ไชยชาติ	ไทยเหนือ	๒๕๑๒	

ตารางที่ ๔๖ (ต่อ)

เลขที่	ชื่อเรื่อง	ผู้แปล	ภาษา	พ.ศ.	หมายเหตุ
๑๑	ตำนานพระเจ้าทุ่งเต๋ียง เมืองพะเยา	ทอง ไชยชาติ	ลาว (ไทยเหนือ)	๒๕๑๓	
๑๒	ตำนานพระเจ้าเลียบโลก	-	ไทยลานนา	-	
๑๓	ตำนานพระธาตุดอยฮ่อมเมือง แพร่	-	ไทยลานนา	-	คัดจากอเมริกา
๑๔	ตำนานพระธาตุดำปาง (คำกลอน)	ทอง ไชยชาติ	ลาว (ไทยเหนือ)	๒๕๑๓-๔	
๑๕	ตำนานพระธาตุดำปาง หลวง	ทอง ไชยชาติ	ลาว (ไทยเหนือ)	๒๕๑๓	
๑๖	ตำราหุงกระจก และ ตำราเครื่องเคลือบ ต่าง ๆ	รื้อน บางยี่ขัน และ ทอง ไชยชาติ	ถอดจากสมุด ไทยคำ	๒๔๘๗	
๑๗	ตำนานอุรังคธาตุ ฉบับแปล	-	อักษรอีสาน	๒๔๘๓	
๑๘	ทันตราชูนิทาน	บุญ แสงฉาย	บาลี (ขอม)	๒๕๐๖	
๑๙	นลาฎราชูวัต	-	บาลี (ขอม)	-	
๒๐	ปทุมชาดก	ทอง ไชยชาติ	ไทยลานนา	๒๕๑๔	
๒๑	พงศาวดารเมืองคำเกิด	ทอง ไชยชาติ	ลาว (ไทยใหญ่เหนือ)	๒๕๑๓	

ตารางที่ ๔๖ (ต่อ)

เลขที่	เรื่อง	ผู้แปล	ภาษา	พ.ศ.	หมายเหตุ
๒๒	พงศาวดารเมืองเงินยาง หรือเชียงแสน	ทอง ไชยชาติ	ไทยเหนือ	๒๕๑๑	
๒๓	พงศาวดารเมืองพะเยา	ทอง ไชยชาติ	ลาว (ไทยเหนือ)	๒๕๑๓	
๒๔	พงศาวดารเมืองดะแวก	ทอง ไชยชาติ	ลาว (ไทยเหนือ)	๒๕๑๓	
๒๕	โพธิวงศ์แปล	—	ลาวดี (ขอม)	—	
๒๖	มหาชาติลาวทางภาค อีสาน	พระพรหมมุนี (อวน)	ลาว	—	
๒๗	โลกที่ปกสาร	น.อ. แยม ประพันธ์ทอง	บาลี (ขอม)	๒๕๑๓	
๒๘	สุภาวิศนรศาสตร์ (คำสอนนรศาสตร์)	ทอง ไชยชาติ	ลาว (ไทยเหนือ)	—	

ที่มา จากการสำรวจ

นอกจากเรื่องเหล่านี้แล้ว ยังมีพงศาวดารไทยภาคเหนือฉบับสั้น ๆ อีกมาก เช่นเรื่อง "พื้นเมืองเวียงจันทน์", "ธรรมศาสนโลก", "ตำนานศรีสอมเมือง" (นครคำพูน) และ "ถ้ากุ่มก่เชียงแสน" เป็นต้น เรื่องตำนานและพงศาวดารเหล่านี้ หอสมุดแห่งชาติมีฉบับแปลซึ่งยังไม่ได้จัดพิมพ์ประมาณ ๕๐ รายการ.